

Георги Карасимеонов, Милен Любенов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 10, брой 4

Октомври – Декември 2010

■ Наближаването на изборите догодина изостри политическия дискурс между основните партии в страната. Той все повече се измества от реалната политика към персонални нападки, обвинения и компромати, целящи очерняне на политическия противник. Това ще продължи и през следващата година преди и по време на предизборната кампания.

■ Въпреки колебливата политика в редица сфери, рейтингът на ГЕРБ остава висок и на този етап липсва реална политическа алтернатива, която да нанесе изборно поражение на управляващата партия. Скандалите около партията през последните месеци водят до спад на доверието към нея. Голяма част от българите подкрепиха ГЕРБ заради антикорупционната им програма и обещанията, че ще се преборят с организираната престъпност.

■ Синята коалиция все повече се превръща в един от най-големите критици на ГЕРБ. Възможно е много скоро тя да премине официално в опозиция. Подобна тактика изглежда оправдана от вътрешнопартийна гледна точка. Социологическите проучвания показват, че голяма част от десните избиратели, подкрепили ГЕРБ на предишните избори, са разочаровани от политиката, която мнозинството води.

■ Появата на президентския проект АБВ променя ситуацията вляво. За сега не е ясно какви са целите на АБВ в политически план и дали ще се превърне в партия. От движението се обявиха за алтернатива на управлението на ГЕРБ. В БСП има разнопосочни отношения към проекта на Първанов. Кръгът около Станишев гледа по-скоро критично на АБВ и се страхува от разцепление вляво. Има обаче кръгове в партията, които възприемат положително президентската инициатива.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание.....	1
1. Политическата ситуация	2
2. Състояние и развитие на партийната система в България	4
2.1. Тенденции в дясното политическо пространство	4
2.1.1. ГЕРБ.....	4
2.1.2. Атака	6
2.1.3. Синята коалиция	7
2.1.4. РЗС	8
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция.....	8
2.2.1. БСП	8
2.2.2. ДПС	9
3. Общественото мнение	10
4. Основни изводи и прогнози	11

1. Политическата ситуация

С наближаването на местните и президентски избори през 2011 г. отношенията между политическите партии в България се изостриха значително.

В отсъствието на премиера Бойко Борисов премина обсъждането и гласуването на първия вот на недоверие към правителството, внесен от БСП и ДПС, във връзка с кризата в здравеопазването. За първи път през последните двадесет години български министър-председател тенденциозно отсъства от гласуване на вот на недоверие към правителството. Това предизвика силни критики от опозицията, които обвиниха премиера Борисов в незачитане на Народното събрание. Както се очакваше вотът на недоверие беше подкрепен само от опозицията в лицето на БСП и ДПС.

Силен обществен и политически отзвук предизвика създаването на дълго обсъждания в публичното пространство политически проект на президента Първанов. В средата на ноември бе организирана първата инициатива на гражданско движение „Алтернатива за българско възраждане“ (АБВ) с провеждането на дискусия „България – на другия ден“. За да не бъде атакуван, че нарушава конституцията, Първанов не бе организатор на форума, а гост, поканен от инициативна група, начело с кмета на Благоевград, Костадин Паскалев. Според българската конституция президентът не може да участва в ръководството на политически партии. Независимо че АБВ не бе създадена като партия, ГЕРБ и Атака обвиниха президента, че нарушава де факто конституцията.

Въпреки че преди месеци Първанов обяви, че са нужни нови лица в българската политика, в новоучреденото движения фигурират познати общественици и политици. В инициативната група са още: Борислав Китов – бивш депутат от БЗНС – Народен

съюз, проф. Васил Проданов от БАН, Емил Кало – председател на сдружението на евреите в България „Шалом“, генералът от резерва Михо Михов, бившият главен секретар на МВР, Красимир Петров, спортистите – Йордан Йовчев и Валентин Йорданов, евродепутата Ивайло Калфин.

На форума Първанов остро разкритикува управлението на ГЕРБ.

Според него възраждането на българската нация минава през помирението и отказа да се водят битки с миналото. Според Първанов АБВ ще се бори за исторически компромис между лявото и дясното и за нов тип политическа култура, при която решенията се вземат от по-широк кръг партии и граждански структури.

Първанов заяви, че АБВ няма да прерасне в партия и че няма да участва на местните избори, както с листи за общински съветници, така и със свои кандидати за кметове. Според него обаче АБВ може да подкрепи определени кандидатури – независими или на други партии. Един от основателите на АБВ, Константин Паскалев, също заяви, че АБВ няма да става партия и ако това се случи, той ще напусне движението.

В началото на декември беше гласуван бюджета за следващата година. Той бе приет с гласовете на ГЕРБ и Атака. БСП и ДПС гласуваха против, а Синята коалиция се въздържа. Решението на традиционната десница да не подкрепи бюджета е знакова стъпка, която потвърждава тенденцията за все по-голямо разграничаване от политиката на ГЕРБ.

Бюджетът предвижда икономически растеж от 3,6%. Заложен е бюджетен дефицит в размер на 2,16 млрд. лв., което е под 3% от БВП. Приходната част възлиза на 25,844 млрд. лв. или с 1,3 млрд. лв. повече от 2010 г. Повишават се акцизите на горивата и цигарите, като очакванията са това да донесе 65 млн. лв. Запазва се плоския данък от 10% за фирмите и доходите на гражданите. Заложената инфлация е 3,7%.

Разходната част на бюджета е в размер на 27,807 млрд. лв. Максималният осигурителен доход остава 2000 лв. Не се предвижда повишаване на минималната работна заплата и пенсиите. Най-много средства са отделени за министерствата на вътрешните работи и на отбраната.

Предвижда се бюджетния дефицит да бъде запълнен чрез емитиране на държавен дълг за 2,35 млрд. лв. и чрез постъпления от приватизация за 450 млн. лв.

Един от спорните моменти в приемането на бюджета беше решението на управляващите да прехвърлят резерва на Националната здравна каса към бюджета на Министерството на здравеопазването. От БСП окачествиха това като национализация. Синята коалиция също се обяви против това решение и заяви, че ще се сезира Конституционния съд.

От Синята коалиция предупредиха, че има реална опасност от свръхдефицит през следващата година, тъй като очакванията за ръст от 3,6% са нереални. Освен това „десните“ обвиниха управляващите в ляв популизъм и липса на реформи, което възпрепятства възстановяването на икономиката.

Подобни бяха и критиките на ДПС, които заявиха, че с този бюджет правителството е изпуснало възможността да проведе реформаторска политика.

Опозицията изрази своето недоволство и от факта, че премиерът Бойко Борисов не присъства на приемането на бюджета. Според редица политически анализатори negliжирането на парламента от Борисов все повече се превръща в негов стил, което изостря отношенията с опозицията и води до излишна конфронтация, което има негативно отражение върху работата на институциите.

В началото на месец октомври на официално посещение в България бе турският премиер Реджеп Ердоган. В двустранни разговори с премиера Борисов, Ердоган заяви, че Турция очаква подкрепата на България

за членството ѝ в Европейския съюз. Турският премиер отбеляза, че Брюксел поставя много пречки по пътя на Анкара към членство в ЕС, които не са били практика по отношение на други страни. Бойко Борисов каза, че България подкрепя европейската перспектива на Турция. Той отхвърли възможността на този етап българската позиция за членството на Турция да бъде решена чрез референдум, като заяви, че въпросът ще се обсъжда тогава, когато Турция затвори всички преговорни глави.

През ноември в България пристигна руският премиер Владимир Путин за подписването на споразумението по изграждането на „Южен поток“.

Проектът за изграждането на АЕЦ „Белене“ също е на прага на финализиране. България и Русия подписаха меморандум за създаване на проектна компания за изграждането на централата. Меморандумът предвижда българската държавна компания НЕК да има 51%, а Русия – 47% дялово участие. В проектът се включват и европейски инвеститори в лицето на френската технологична компания Алтран и финландската компания Фортум, които получават по 1 процент.

Основните разногласия между България и Русия през последните две години бяха свързани с цената на АЕЦ „Белене“, която по последните изчисления на „Росатом“ не трябва да е под 6,4 млрд. евро. Българското правителство настоява цената да бъде не повече от 5 млрд. евро. Въпросът за цената остана нерешен, като яснота ще има едва при подписването на окончателния договор.

Управляващите от ГЕРБ заедно с депутатите от Атака приеха обсъждания вече близо година изборен кодекс. Той обединява в един закон правилата за всички видове избори на територията на страната. Най-спорни се оказаха текстовете, касаещи местните избори. Една от промените предвижда районните кметове в големите градове София, Варна и Пловдив да бъдат на-

значавани, а не да се избират от граждани-те, както беше досега. Основният мотив на управляващите е, че районните кметове нямат достатъчно правомощия, които да легитимират прекия им избор от гражданите.

Най-силно на тази промяна реагира Синята коалиция, тъй като с нея се засягат пряко интересите на ДСБ и СДС, които имат районни кметове в София, Пловдив и Варна. В столицата Синята коалиция има традиционно силни позиции в определени райони и преките избори за районни кметове са важни в стратегически план. БСП също се обяви срещу тази промяна.

Освен районните кметове се предвижда да бъдат назначавани и кметове на малките населени места – села с население до 500 души. Тази идея също беше посрещната критично от опозицията.

Друга спорна промяна е въвеждането на принципа на отседналост в рамките на една година на територията на дадена община като изискване за гласуване на местни избори. Тази промяна цели да се избегне т.нар. „изборен туризъм“, който от години се практикува най-вече от ДПС чрез организиране на българските изселници в Турция за масово гласуване на местни избори. Най-силни поддръжници на тази промяна са националистите от Атака. ГЕРБ и Синята коалиция също застанаха зад идеята. От ДПС заявиха, че се отнемат права на български граждани и че ще сезират Конституционния съд.

С изборния кодекс се дава възможност за електронно гласуване по Интернет, което първоначално ще бъде само експериментално.

Въпреки широко отразяваните в медиите полицейски операции и през това тримесечие реални резултати в борбата с организираната престъпност и корупцията не бяха постигнати. Едно от знаковите дела – това срещу т. нар. братя Галеви, завърши с оправдателна присъда. Оправдателни присъди

получиха и обявените за магистрални обирджии „Крокодили“. Делото срещу бандата за отвлечения „Наглите“ бе отложено за пореден път в съда. Под домашен арест излезе и бившият агент в ДАНС Алексей Петров, срещу когото отпаднаха редица обвинения поради липса на доказателства, като останаха само тези за рекет изнудване. Тези случаи показват, че България все още не може да намери верния път в борбата срещу организираната престъпност. Обвиненията на управляващите, че проблемите са дължат изцяло на съда, изглеждат все повече неоснователни. Според запознати има сериозни пропуски в разследването и работата на полицията.

2. Състояние и развитие на партийната система

2.1. Тенденции в дясното политическо пространство

Синята коалиция е на път да премине в опозиция на ГЕРБ. Вероятно това ще стане официално в началото на следващата година в навечерието на местните и президентски избори. По този начин ГЕРБ ще може да разчита в парламента единствено на подкрепата на националистите от Атака. РЗС започна компроматна кампания срещу членове на правителството, което изостри политически дискурс между управляващи и опозиция.

2.1.1. ГЕРБ

Последните месеци на годината ще се запомнят със серия от скандали, свързани с ГЕРБ. Излизането на Алексей Петров от затвора и оставането му под домашен арест даде началото на поредица от публични атаки срещу управляващите. РЗС – партия, която по всичко личи е близка до Петров и вероятно черпи информация от негови източници, обвини министъра на вътрешните работи Цветан Цветанов за прикриване на факти относно имотното му състояние. Ста-

ва дума за закупени апартаменти, които според партията на Янев надвишават като стойност доходите на Цветанов през последните години. От БСП дори обвиниха вътрешния министър в длъжностни престъпления и конфликт на интереси, като се закахиха да сезират прокуратурата. Според социалистите докато Цветанов е бил зам. кмет на София, Столична община е сключила десетки договори с фирма, която впоследствие е продала на много ниска цена апартамент на Цветанов. Фирмата се ръководи от близък приятел на вътрешния министър.

Цветанов отрече обвиненията, като заяви, че зад тях стоят фигури от организираната престъпност, които искат да дестабилизируют управлението. Той заяви, че е закупил имотите с кредит и лични средства – спестявания от заплати и получен хонорар за негов анализ на криминогенната обстановка в страната. Цветанов обаче отказа да посочи кой е възложителят на анализа. Вътрешният министър потвърди, че единият от апартаментите е закупил от свой приятел на по-ниска от пазарната цена, но в това не вижда нищо нередно.

Националната агенция за приходите (НАП) направи проверка на имотното състояние на Цветанов, като излезе със становище, че няма нарушения. В БСП не останаха удовлетворени от обясненията на Цветанов и позицията на НАП и дори поискаха създаване на анкетна комисия в парламента, която да разгледа случая. Това тяхно искане беше отхвърлено от мнозинството.

Обвиненията срещу Цветанов се отразиха на неговия рейтинг, като няколко социологически агенции отчетоха спад в доверието към него в порядъка на 10%.

Цветанов беше замесен и в друг скандал. Той изказа мнение, че бившият главен прокурор Никола Филчев е заподозрян в поръчителството на убийството на прокурора Николай Колев през 2002 г. От прокуратурата отрече, че има подобни данни към този момент

и няма образувано досъдебно производство, като Филчев е разпитван единствено като свидетел. ДСБ окачестви поведението на Цветанов като недопустимо и непрофесионално и дори поиска неговата оставка.

Въпреки поведението на Цветанов и отправените нападки към него, премиерът Бойко Борисов го подкрепи и заяви, че е доволен от работата му. Независимо от това през последните месеци упреците към Цветанов се увеличават. Критични към него са не само опозиционните партии, но и редица граждански организации и съсловия. Зачестяват случаите, в които полицията се обвинява в произвол и превишаване на своите права. Засега Цветанов продължава да получава подкрепа от европейските страни и САЩ за усилията, които полага в борбата с организираната престъпност.

РЗС отправи обвинения и към друг ключов представител на ГЕРБ – председателя на столичния общински съвет Андрей Иванов. Според РЗС Иванов притежава над 40 имота на обща стойност по пазарни цени над 10 млн. лева, което според тях не е в съответствие с декларацията му за имотно състояние. Андрей Иванов отхвърли нападите и ги окачестви като политически атаки срещу управлението.

Управляващите бяха въввлечени и в друг сериозен скандал, който за пореден път поставя под въпрос кадровата политика на ГЕРБ. В края на ноември стана ясно, че дипломата на доскорошния ръководител на Държавен фонд „Земеделие“, Калина Илиева, за магистърска степен, получена в Германия, е фалшива. Илиева оглави фонда миналата година едва на 29 години, като преди това е била младши експерт в същата институция. В публичното пространство отдавна имаше съмнения за нейната компетентност, а опозицията още преди година изрази съмнения за истинността на дипломата на Илиева. Този въпрос отново поставя на дневен ред кадровата политика на ГЕРБ.

Атаките срещу ГЕРБ ще продължат и в бъдеще – особено в контекста на изборите догодина. По всичко личи, че определени среди в страната ще се опитат да дестабилизират правителството чрез компромати. Дали това ще се отрази на управлението ще зависи от способността на ГЕРБ да се справи с реалните политически проблеми.

2.1.2. Атака

Атака реагира много остро на подкрепата на Бойко Борисов за членството на Турция в ЕС по време на посещението в София на Реджеп Ердоган. По време на парламентарно заседание депутатите от Атака облякоха черни тениски с надпис „Не на Турция в ЕС“. От парламентарната трибуна лидерът на партията Волен Сидеров изрази своето недоволство от думите на Борисов, като настоя ГЕРБ да „поправи грешката си“.

Атака организира митинг в Пловдив срещу евентуалното членство на Турция в ЕС. На митинга Сидеров обяви край на безусловната си подкрепа за ГЕРБ и постави условия на управляващите. Едно от тях е правителството да поиска от Турция обезщетение в размер на 10 млрд. долара за потомците на бежанците от Одринска Тракия. Атака настоява също да бъдат развалени сделките с електроразпределителните дружества. Сидеров призова и за ревизия на всички приватизационни сделки и връщане на някои сфери от икономиката в собственост на държавата.

Парламентарната група на Атака внесе в парламента проект на решение с искане за провеждане на национален референдум за членството на Турция в ЕС.

Въпреки критиките на Сидеров и през това тримесечие взаимоотношенията между Атака и ГЕРБ не се промениха значително. Атака продължава да бъде най-верният партньор на управляващите, което пролича от тяхната подкрепа за редица законодателни инициативи на ГЕРБ като приемането на

бюджета и гласуването на изборния кодекс. Атака твърдо застана зад ГЕРБ и по време на вота на недоверие към правителството, въпреки че той беше дни след посещението на Ердоган в София.

Вътрешнопартийните проблеми в Атака се изостриха през последните месеци. Общинските председатели на партията в Шуменска област подадоха оставки заради несъгласие с действията на националното партийно ръководство, което според тях блокира работата на местните организации и подменя вота на избирателите. Местните лидери поискаха оставката на Волен Сидеров и на цялото национално ръководство. Председателят на общинската организация на Атака в Шумен, Румен Русев, изрази недоволство от авторитарния стил на своя лидер. Според него Сидеров не се съобразява с мнението на местните структури и еднолично назначава хора на ръководни постове. Освен това организациите по места не получавали финансиране от централното ръководство и плащали сами всички разходи за дейността си. Изразено бе недоволство и от обезличаването на Атака заради подкрепата на ГЕРБ.

Представителите на Атака в Шумен не са съгласни и с назначаването на новия областен координатор Веселин Панайотов, тъй като това е станало без допитване до общинските структури.

Освен в Шумен недоволството към централното ръководство и политиката на Волен Сидеров има и в местните структури в Русе, Габрово, Ямбол.

Центробежните процеси в Атака доведоха и до напускането на депутата Камен Петков от парламентарната група на партията. Петков беше единственият от Атака, който не подкрепи правителството при вота на недоверие. С неговото напускане групата на партията остава с 20 души. Петков ще стане независим народен представител. Той посочи като мотив за напускането несъгла-

сието си с водената от партията политика, която според него противоречи на дадените на избирателите обещания.

2.1.3. Синята коалиция

През изминалото тримесечие настъпи очаквания прелом в отношенията на Синята коалиция към управлението на ГЕРБ. Традиционната десница е на път да премине в опозиция. Въпреки че това още не е обявено официално, по всичко личи, че ДСБ и СДС трайно се разграничават от политиката на ГЕРБ. Ясен знак на тази промяна е, че Синята коалиция гласува с „въздържал се“ при приемането на бюджета за следващата година.

В свое изказване Мартин Димитров дори не изключи възможността от предсрочни парламентарни избори догодина поради криза в управлението. Според него Синята коалиция се готви за избори и все повече ще се разпознава от избирателите като дясна алтернатива на управлението.

До този момент критиките на Синята коалиция към управлението бяха предимно в областта на икономиката, антикризисните мерки и забавянето на реформите в публичния сектор. Наред с това обаче вече има критично отношение и към ефективността в работата на вътрешното министерство. Лидерът на СДС Мартин Димитров обвини Цветан Цветанов в „полицейщина“ и потъпкване на граждански права. В същото време борбата с организираната престъпност и корупцията се води неефективно, тъй като липсата на осъдителни присъди по ключови дела се дължи на пропуски в разследването.

Лидерът на ДСБ, Иван Костов, поиска оставката на Цветан Цветанов. Освен оставката на вътрешния министър Костов заяви, че трябва да бъдат сменени още четирима министри – на транспорта, на здравеопазването, на културата, на земеделието. Според Костов правителството се нуждае от кардинална промяна, както в персоналия състав, така и в политиките, които следва.

Друга основна тема, по която традиционно има разминаване във вижданията на ГЕРБ и Синята коалиция, е тази по енергийните проекти с руско участие. Преди пристигането на Путин в София, Синята коалиция призова да не се подписва споразумението за „Южен поток“ и да не се поемат ангажменти без икономическите последствия от тях да са публично ясни. Според Мартин Димитров това е необезпечен и непрозрачен договор, като не са ясни ползите от него за България. Според СДС „Южен поток“ не води до диверсификация, а потвърждава енергийната зависимост на България от Русия.

ДСБ излезе с политическа резолюция, в която се казва, че партията ще продължи да се бори срещу „всяко връщане назад в евроатлантическата модернизация на България, срещу всеки опит да се жертват българските национални интереси в полза на Русия“. Синята коалиция разкритикува и подписания меморандум между България и Русия за строителството на АЕЦ „Белене“.

През ноември ДСБ проведе Национално събрание на партията. На него бе взето решение относно стратегията на Синята коалиция за изборите догодина. Според ръководството на ДСБ на предстоящите избори за президент и за местна власт Синята коалиция трябва да се яви в досегашния си формат, като привлече към себе си и други дясноцентристки формации. Предвижда се коалицията да се яви самостоятелно със свои кандидати навсякъде и да не подкрепя чужди номинации на първия тур на предстоящите местни и президентски избори. Според Иван Костов Синята коалиция трябва да даде ясна публична заявка за самостоятелно явяване на изборите, тъй като това ще разшири нейната електорална подкрепа.

Остра реакция от страна на Синята коалиция предизвика изказване на Бойко Борисов, в което той дава положителна оценка за дейността на бившия комунистически ли-

дер, Тодор Живков. Според Борисов огромен успех за всяко едно правителство ще бъде, ако успее да постигне икономическия ръст на държавата управлявана от Живков. Синята коалиция обвини Бойко Борисов в опит за реабилитация на бившия режим и промяна на ценностите. „Сините“ изпратиха специална декларация до Европейската народна партия (ЕНП), в която поискаха порицание за тези оценки на премиера.

2.1.4. РЗС

След като Алексей Петров, обвинен за връзки с организираната престъпност, беше пуснат от затвора под домашен арест, първи го посетиха представители на РЗС, начело с лидера Яне Янев. След срещата Яне Янев заяви, че бившият агент на ДАНС е склонен да оглави експертен съвет в РЗС по въпросите на националната сигурност.

Янев за пореден път отрече, че неговата партия е създадена с подкрепата и финансирането на Алексей Петров. Въпреки това последните събития около РЗС и Алексей Петров по-скоро потвърждават близостта между бившия съветник в ДАНС и партията на Янев. Създаването се впечатлението в публичното пространство за връзката на РЗС с една от спорните фигури на българския преход не влияе позитивно на партията. Социологическите проучвания и през това тримесечие продължават да регистрират спад в доверието и подкрепата за партията на Янев, като на този етап шансовете ѝ да попадне отново в парламента са нищожни.

РЗС внесе в Народното събрание близо 600 хил. подписа с искане за референдум за свикване на Велико народно събрание и прекратяване правомощията на сега действащия парламент. Яне Янев посочи, че подписката представлява на практика директен вот на недоверие срещу управлението на ГЕРБ.

Председателят на Народното събрание Цецка Цачева заяви, че сега не е време за референдум за разпускане на парламента,

тъй като страната има нужда от работещ законодателен орган в условията на криза и провеждане на реформи.

РЗС отбеляза пет години от своето създаване с провеждане на Национална конференция. На нея стана известно, че партията ще участва самостоятелно на изборите догодина. На форума Яне Янев заяви, че неговата партия е истинската дясна алтернатива на сегашното управление, чиято основа цел е приемане на нова конституция и установяването на един стабилен двупартиен модел.

Яне Янев обяви, че в близките месеци РЗС ще създаде правителство в сянка. Неговите стратегически цели ще бъдат насочени към образованието, икономическия растеж и борбата с корупцията. Освен това беше създадена и младежка организация към партията – Младите за ред, законност и справедливост.

На конференцията бе прочетено приветствено писмо от името на Алексей Петров, което за пореден път потвърждава неговата съпричастност към партията.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. БСП

В средата на октомври се проведе третото заседание на 47-ия конгрес на партията. За разлика от предишните две заседания на конгреса, които протекоха напрегнато и конфронтационно, този път липсваха обичайните атаки на вътрешнопартийната опозиция срещу ръководството на партията. Това показва, че партията прави опити да излезе консолидирана на изборите догодина, което не означава, че опозицията се е примирила със статуквото. По всяка вероятност вътрешнопартийните противници на Станишев ще изчакат резултатите от изборите и ако те са негативни за партията, тогава отново ще поискат неговата оставка.

На конгреса бяха определени основните цели на партията – спечелване на президентските и местните избори догодина. Решено беше още най-късно до март 2011 г. да бъде изготвено коалиционно споразумение с други леви партии за явяване на изборите.

Инициативата на Първанов за създаването на АБВ беше една от основните теми, които определиха вътрешнопартийния дебат в БСП. На пленум на партията социалистите обсъдиха този въпрос, като позициите по него бяха разнопосочни.

Лидерът на БСП Сергей Станишев изрази скептицизъм по отношение на виждането на Първанов за широко национално обединение. Според Станишев политиката е въпрос на ценности, които отличават политическите партии и политиките, които те следват. Лидерът на БСП изрази своята убежденост, че АБВ ще прерасне в партия, като напомни, че НДСВ и ГЕРБ също са стартирали като граждански сдружения, но след това са станали партии. Станишев изказа твърдата си позиция, че ако това се случи неговите съпартийци трябва категорично да заемат страна. Той заяви още, че БСП е единствената реална алтернатива на ГЕРБ и сегашното управление.

Един от представителите на лявото течение в БСП, Красимир Премянов, също застана на позицията, че АБВ ще се превърне в партия, тъй като създаването на организационна мрежа с местни структури е ясен знак за това. Той изрази опасения, че проектът на Първанов може да разцепи елитората на БСП.

Различна позиция зае близкият до президента бивш министър на вътрешните работи, Румен Петков. Той защити инициативата на Първанов. Според него с цялата си дейност през последните двадесет години Първанов е показал своето желание да обединява лявото, а не да го разделя. Петков призова БСП ясно да заяви положително отношение към АБВ.

Евродепутатът Кристиан Вигенин също взе отношение по инициативата на Първанов, като заяви, че този въпрос не е бил обект на официални дискусии в ПЕС. Все пак Вигенин сподели, че сред европейските социалисти съществуват опасения за единството на българската левица. Вигенин смята, че ако АБВ прерастне в партия, ПЕС ще застане еднозначно зад БСП.

Като цяло на пленума преобладаваше убеждението, че АБВ ще прерастне в политическа партия. Голяма част от социалистите са притеснени, че това може да разцепи гласовете на БСП. Предложението да бъде гласувана писмена декларация, чрез която пленумът да заеме позиция по отношение на проекта на президента, бе отхвърлена от Станишев.

2.2.2. ДПС

През изминалото тримесечие ДПС засили своите критики към управляващите. Партията не подкрепи гласуването на бюджета за следващата година и реагира остро на въвеждането на изискване за отседналост за участие на местните избори. От ДПС окачествиха тази мярка като опит за лишаване на гражданите от основни политически права, което е грубо нарушение на конституцията.

Развръзка получи едно събитие, което пряко засяга ДПС. Тричленен състав на Върховният административен съд (ВАС) реши, че председателят на Движението за права и свободи Ахмед Доган не е изпаднал в конфликт на интереси заради получения хонорар от над 1 млн. евро като консултант на хидроенергийния проект „Цанков камък“. Двама от съдиите смятат, че Доган не е в конфликт на интереси, тъй като договорите му с Института по строителство и минно дело са сключени през 2008 г., а едноименният закон е влязъл в сила през 2009 г.

Председателят на тричленния състав Марина Михайлова подписа решението с особено мнение. Според нея част от хонорара – 1,36 млн. лв., трябва да бъде отнет

в полза на държавата. Съдия Михайлова смята, че е доказано безспорно липсата на компетентност у Доган да извърши хидро-геоложки проучвания и следователно договорите с него са сключени поради това, че той е депутат и лидер на партия, участваща в кабинета на Станишев.

Мотивите на Михайлова сочат още, че една част от хонорара на Доган – в размер на 452 хил. лв., са преведени дни преди влизането в сила на закона за конфликт на интереси и тези пари лидерът на ДПС може да запази. Останалата сума от 1,36 млн. лв. е платена след това и е трябвало да бъде декларирана. Това обаче не е направено и сумата трябва да се конфискува.

Крайното решение ще бъде взето от петчленен състав на ВАС. От ДПС изразиха задоволство от взетото решение, което определиха като справедливо. Те отново повториха тезата, че това е политическа атака срещу партията и нейния лидер от страна на управляващите, с която се цели дискредитирането ѝ в публичното пространство.

3. Общественото мнение

Според проучване на агенция Алфа рисърч, проведено в началото на октомври, подкрепата за ГЕРБ е спаднала от 30,4% през юни на 27,5%. Отливът от ГЕРБ идва преди всичко от десни избиратели, икономически активните жители на големите градове, неудовлетворени от отлагането на реформите в ключови публични сектори. Въпреки това разочарованите от управлението дясноцентристки избиратели все още не виждат друга политическа алтернатива и по-скоро биха предпочели да не гласуват. По този начин броя на „негласуващите“ се е увеличил на 41%.

Синята коалиция запазва подкрепата си от началото на лятото – 4,1% , но така и не съумява да повиши своя електорален капацитет с оглед разколебаните десни избиратели, подкрепили ГЕРБ преди година. Рей-

тингите на съпредседателите на Синята коалиция – Иван Костов и Мартин Димитров възлизат на около 10%.

Одобрението към премиера Бойко Борисов е 43%, а неодобрението – 23%. Вътрешният министър Цветан Цветанов остава с най-висок рейтинг в правителството, но се наблюдава спад – от 45% през юни на 37% през октомври. Скандалите около Цветанов през последния месец обаче вероятно ще понижат още повече неговия рейтинг.

Продължава тенденцията на спад в рейтинга на президента Първанов – от 47% през септември 2009 г. до 32% в началото на октомври. Все още не е ясно как ще се отрази на рейтинга на Първанов обявения от него политически проект.

Проучването на Алфа рисърч показва, че за БСП биха гласували 13,6%, което означава, че спадът за партията е преодолян. Въпреки това обаче тя не се разпознава като алтернатива на управлението от много гласоподаватели в очакването на местните и президентски избори догодина. Лидерът на БСП Сергей Станишев на този етап е стабилизирал своите позиции и доверието към него е около 13%, докато през юни възлизаше на 10%.

Ако изборите бяха днес, за ДПС биха гласували 5% от избирателите, което се равнява на твърдия електорат на партията.

Атака продължава да губи подкрепа и за нея биха гласували 2,7%.

РЗС регистрира поредния си спад и към този момент шансовете ѝ да попадне в парламента са нулеви, като за партията биха дали гласа си едва 0,9% от избирателите.

Проучването на Алфа рисърч показва, че в обществото като цяло преобладава усещането за липса на трайно подобрение на икономическата ситуация в страната. 46% от анкетираните са на мнение, че рецесията продължава.

Въпреки че националната статистика даде индикации за стабилизиране на

българската икономика, 32% от работещите смятат, че ситуацията в техните фирми се влошава, а повече от 70% от анкетираните не виждат в обозримо бъдеще преодоляването на кризата.

4. Основни изводи и прогнози

1. Наближаването на изборите догодина изостри политическия дискурс между основните партии в страната. Той все повече се измества от реалната политика към персонални нападки, обвинения и компромати, целящи очерняне на политическия противник. Това ще продължи и през следващата година преди и по време на предизборната кампания. Основните политически партии градят своите тактики съобразно изборите.

2. Въпреки колебливата политика в редица политически сфери, рейтингът на ГЕРБ остава висок и на този етап липсва реална политическа алтернатива, която да нанесе изборно поражение на управляващата партия. Скандалите около партията през последните месеци водят до спад на доверието към нея. Лансирането в публичното пространство дори и на съмнения за нередности и корупция сред представители на управляващите би повлияло на нагласите на избирателите. Голяма част от българите подкрепиха ГЕРБ заради антикорупционната им програма и обещанията, че ще се преборят с организираната престъпност. Ето защо за ГЕРБ най-голямо изпитание ще бъде именно това. Въпреки многобройните полицейски операции, реални резултати и осъдителни присъди липсват. Все повече надделява убеждението, че проблемите не са само в съда, но и в разследващите органи и полицията.

ГЕРБ губи подкрепата на Синята коалиция и все повече правителството ще се крепи с гласовете на националистите от Атака.

В средносрочен план за ГЕРБ особено важни са изборите догодина. Колкото по-

вече наближават те обаче, толкова повече вероятността за реални реформи ще се отдалечава.

В краткосрочен план за ГЕРБ е важно България да влезе в Шенгенското пространство. Ако това не се случи, критиките към управлението ще се засилят.

3. За първи път от началото на мандата на ГЕРБ Атака обяви, че нейната подкрепа към управлението не е безусловна. Повод за това стана посещението на турския премиер Ердоган в София, на което Бойко Борисов заяви, че България подкрепя усилията на Турция за членство в ЕС. Острата реакция на Атака обаче беше по-скоро показна и по нищо не личи, че отношението към ГЕРБ се е променило. Всички законодателни инициативи на управляващите бяха подкрепени от партията. Атака загуби редица свои местни структури, като с наближаването на изборите тази тенденция може да стане повсеместна. Ето защо, ако не настъпи някаква промяна, Атака ще претърпи сериозно поражение на местните избори.

4. Синята коалиция все повече се превръща в един от най-големите критици на ГЕРБ. Възможно е много скоро тя да премине официално в опозиция. Подобна стратегия изглежда оправдана от вътрешнопартийна гледна точка. Социологическите проучвания показват, че голяма част от десните избиратели, подкрепили ГЕРБ на предишните избори, са разочаровани от политиката, която мнозинството води. Досега Синята коалиция не се възприемаше като ясна алтернатива вдясно, поради неясния ѝ статут и отношение към управлението. Заемането на категорична позиция може да привлече колебаещите се десни гласоподаватели. Това е причината, поради която Синята коалиция ще се яви със самостоятелни кандидати на първия тур на кметските и президентските избори. Вероятно коалицията ще се разрасне и с други десни партии.

5. РЗС започна компроматна кампания срещу управляващите. По всичко личи, че партията на Яне Янев ще продължи с тази тактика и през следващата година. Тя донесе на партията успех на миналите парламентарни избори, сега обаче ситуацията е коренно различна. Все повече се потвърждава хипотезата за тясна връзка на РЗС с Алексей Петров. Това не влияе положително на нейния имидж.

6. Появата на президентския проект АБВ променя ситуацията вляво. За сега не е ясно какви са целите на АБВ и дали ще се превърне в партия. От движението се обявиха за алтернатива на управлението на ГЕРБ. В БСП има разнопосочни отношения към проекта на Първанов. Кръгът около Станишев гледа по-скоро критично на АБВ и се страхува от разцепление вляво. Има обаче кръгове в партията, който възприемат положително президентската инициатива. Въпреки че вътрешнопартийната опозиция намали атаките срещу Станишев, което пролича на конгреса, това вероятно

е тактически ход. До изборите в БСП едва ли ще настъпи промяна в ръководството, но след изборите при неуспех за партията, темата за оставката на партийния лидер отново ще излезе на дневен ред.

7. ДПС е най-потърпевшата партия от въвеждането на изискването за отседналост на местните избори. Партията вероятно ще сезира Конституционния съд в последен опит това да бъде отменено. Лидерът на ДПС Ахмед Доган продължава да стои извън полезрението на медиите. Вече няколко месеца той не се появява в публичното пространство. Вероятно с приближаването на изборите това ще се промени и Доган ще участва активно в кампанията на партията, както го е правил винаги досега.

ДПС става все по-голям критик на управляващите, без обаче да търси прекомерната конфронтация. Реториката на партията остава умерена и вероятно този стил на поведение ще се запази. Засега не е ясна позицията на ДПС относно участието ѝ на президентските избори.

За редакторите:

Професор, доктор на философските науки Георги Карасимеонов е ръководител на катедра "Политология" в СУ "Св.Климент Охридски", директор на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание "Политически изследвания". От 1991 до 1998 г. е бил председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg

Доктор по политология Милен Любенов е преподавател във факултета по политически науки на СУ „Св.Климент Охридски“

Контакт: mlubenov@abv.bg

Редакционен екип
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
П.К. 958
ул. Княз Борис I 97
1000 София
България

Заявки
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Емилия Бургазлиева
e-mail: office@fes.bg
факс: (+359 2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация,
принадлежат на автора/авторите и не
отразяват непременно позицията
на Фондация Фридрих Еберт.